

FUZÛLÎ'NİN GAZELLERİNE YAZILAN NAZİRELERDEN BAZILARI ve BESTELENMİŞ ŞİİRLERİ

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇIPAN*

Muhakkak ki dünya milletleriyle beraber medeniyet âleminin dikkatlerine sunabileceğimiz edebiyat, ekseriya tefekkür ve zevk-i selimlere en yüksek seviyelere ulaşmış sanatkârlarımızın eserleriyle vücut bulan Dîvân edebiyatımızdır.

Bu edebiyatın mümessillerinden, tesiri; coğrafya ve zaman dilimi bakımından en yaygın olanlarından biri de iman, sevgi, hikmet ve tefekkür mahsûlü eserleri ve dehâ derecesindeki sanatkâr kişiliğiyle “Dünya Klâsikleri” arasında mümtaz bir yerin sahibi olan büyük şâir Fuzûlî’dir. Bu hususta Prof. Dr. Fuad Köprülü’nün: “Türk edebiyatının asırlarca kendi çevreleri içinde müstakil bir tekâmül hayatı geçiren muhtelif sahaları üzerinde, Fuzûlî kadar geniş ve devamlı tesir icrâ etmiş şâir pek azdır. Nesîmî ile Ali Şîr Nevâî’den sonra ancak Fuzûlî’dir ki, eserleri Türk dünyasının her tarafına yayılmış, okunmuş, sevilmiş, taklit ve tanzîr edilmiştir. O, bu itibarla hatta Nesîmî ile Nevâî’ye de fâikdir.”¹ şeklindeki değerlendirmesi tam bir hakkı teslimdir.

Hakkında bilgi verilen hemen bütün kaynaklarda, sanat ve edebiyat bakımından kuvvet ve nüfûzunun incelenip takdirle karşılanması, kendisinden büyük bir hürmetle bahsedilip üstâd kabul edilmesi; hem muâsırı olan ve hem de daha sonra yetişen şâirler üzerinde bıraktığı yaygın ve kalıcı tesire açık bir işarettir.

Yalnız yüksek edebî çevrelerde ve Dîvân şâirleri üzerinde değil, tekke ve saz şâirleri vasıtasıyla tesiri geniş halk kitlelerine de yayılan, âşık fasıllarında gazelleri okunan, cönklerde adına sık sık tesadüf edilen, ayrıca

* S.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Öğretim Üyesi.

¹ Fuad Köprülü, “Fuzûlî”, İslâm Ansiklopedisi, C. IV, s. 697.

Tanzimat ve sonrasında ortaya çıkan edebî akım mensuplarını da etkileyen Fuzûlî'nin gazellerine yazılan nazîreler (terbi, tahmis, tesdis vs.) üzerinde durabiliriz.

Bu tesir hakkında yine Prof. Dr. Fuad Köprülü'nün tesbitlerini naklederek asıl üzerinde durmak istediğimiz Fasîh Ahmed Dede'nin nazîrelerine geçebiliriz. "XVII-XIX. asır Osmanlı şâirlerinden Rûhî, Nev'î-zâde Atâî, Alaşehirli Misâlî, Mu'îdî, Sa'yî, Fazlî, Dânişî, Nâ'îlî-yi Kadîm, Seyyid Vehbî, Nâbî, Fasîh, Çelebi-zâde Âsım, Enis Dede, Niyâzî-i Mısırî Şeyh Gâlib, Esrâr Dede, İzzet Molla, Âkif Sermed, Seyyid Nigârî, Konyalı Şem'î, Senîh, Gulâmî, Neş'et, Nevres-i Cedit ve daha bunlar gibi yüzlerce şâir, ona nazîreler yazmışlar; gazellerini tahmîs ve tesdîs etmişlerdir. Abdurrahman Hâlis Talabânî gibi, onun bazı gazellerine şerh yazan müellifler de zuhûr etmiştir. (bkz. Osmanlı Müellifleri, I, 131). Evliyâ Çelebi (II, 85) Fuzûlî Dîvânını ezbere bilen Trabzonlu Gınâ'î isimli bir şâirden bahseder.

Fuzûlî'nin şöhreti ve tesiri, Tanzimattan sonra da aynı kuvvette devam etmiş ve yalnız eski Dîvân edebiyatı mensupları değil, Şinâsî-Nâmîk Kemâl mektebi mensupları da ona hayranlıklarını izhâr etmekten ve şiirlerine nazîreler söylemekten geri kalmamışlardır."²

Yukarıda Fuzûlî'ye nazîre yazan şâirler arasında adı geçen Fasîh Dede, tesbitlerimize göre bu müstesnâ şâirin dört gazelini tanzîr etmiştir. Fasîh Dede, XVII. yüzyıl şâirleri arasında mühim bir mevkie sahip olup, mükemmel ve müretteb Dîvânında yer alan 103 nazîresiyle, edebiyatımızda en çok nazîre yazan şâirler arasında ön sıralarda yer almaktadır.

Şâirlerin gazellerinin tanzîri, nasıl onlara kıymet verilmesi ve onların takdir edilmesi ifadesi taşıyorsa; kuru bir taklitten uzak ve tanzîr edilenden daha güzelini ortaya koyma endişesiyle yazılan nazîreler de şâirleri için aynı kıymet ve takdir hükmünü taşır ve hatta bu husus bir "rüşdü isbat" olarak değerlendirilir.

Fasîh Dede, kendisinden önce yaşayan 4, muâsırı olan 31, toplam 35 şâirin 98 gazelini tanzîr etmiş, 5 tane de nazîrelere nazîre söylemiştir. Gazellerine nazîre yazdığı şâirler arasında hem XV. yüzyılın hem de

² Fuad Köprülü, "Fuzûlî", c. IV, s. 698.

edebiyatımızın güçlü şâiri Necâtî, 16. yüzyılda yaşayan üstad şâirlerden Fuzûlî, Bâkî ve Rûhî-i Bağdâdî ile muâsırlarından Nefî, Nâbî, Nedîm-i Kadîm, Nâ'îlî, Neşâtî, Cevrî ve Şeyhülislâm Yahyâ gibi isimlerin bulunduğunu dikkate alırsak, Fasîh Dede'nin hem kendi devrinden önce, hem de kendi devrinde yaşayan şâirlerin eserlerini okuduğunu ve mükemmel bir edebiyat kültürüne sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Fuzûlî'nin gazelleriyle Fasîh Dede'nin bu gazellere yazdığı nazîrelerin ilk beyitlerini, bir mukayeseye imkân tanınması bakımından aşağıya alıyorum.

I. Fuzûlî Dîvânında 3. sırada yer alan:

“Yâ Rab hemîşe lutfunı kıl reh-nümâ bana
Gösterme ol tarîkı ki yitmez sana bana”³

matla'lı 7 beyitlik gazeli; Fasîh Dede, Dîvân metninde 8. sırada yer alan:

“Cânâ bu kısmet olmış ezelden sana bana
Dirler belâ-yı hüsn sana mübtelâ bana”⁴

matla'lı 5 beyitlik gazeliyle tanzîr etmiştir. Diğerleri:

II. Fuzûlî, 44. gazel (7 beyit), matlaı:

“Sabâ ağyârdan pinhân gamum dildâra izhâr it
Habersiz yârımı hâl-i harâbumdan haberdâr it”⁵

Fasîh, 31. gazel, (4 beyit), matla'ı:

“İlâhî hüsn-i ülfetde dilüm âyîne-girdâr it
Beni yâr ile ağyâr eyleme ağyâr ile yâr it”⁶

³ Ali Nihad Tarlan, Fuzûlî Dîvânı Şerhi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara, 1985, C.I, s. 22.

⁴ Mustafa Çıpan, Fasîh Ahmed Dede Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni, (S.Ü. Sosyal Bilimler Enst., Yayınlanmamış Doktora Tezi), Konya 1991, C. II, s. 31.

⁵ Ali Nihad Tarlan, Fuzûlî Dîvânı Şerhi, C. I, s. 167.

⁶ Mustafa Çıpan, Fasîh Ahmed Dede Dîvânı, C. II, s. 44.

III.Fuzûlî, 270. gazel (7 beyit), matla'ı:

“Her gören ayb itdi âb-ı dîde-i giryânımı
Eyledim tahkîk görmüş kimse yok cânânımı”⁷

Fasîh, 465. gazel, (5 beyit), matla'ı:

“Hûn ile âlûde gördün nice kez dâmânımı
Silmedün bir kerre âb-ı dîde-i giryânımı”⁸

IV.Fuzûlî, Dîvân metninde yok.

Fasîh, 306. gazel, (5 beyit), matla'ı:

“Cihâna hüsününi fitnesini turfe belâ gördüm
Kim âlemde kimi gördümse sana mübtelâ gördüm”⁹

Zamanınızı fazla almamak ve bir fikir verebilmek bakımından Fuzûlî'nin “cânânımı” redifli gazeli ile, Fasîh Dede'nin bu gazele yazdığı nazîrenin ilk beyitlerini değerlendirmeye çalışalım.

Fasîh Dede, Fuzûlî'nin gazelinden “giryânımı, efgânımı ve dâmânımı” kelimelerini seçerek gazelinde kafiye-redif olarak kullanmış; kelimelerden hareketle âhenk ve anlam ilgileri kurmağa çalışmıştır.

Fuzûlî, birinci beyitte: “Her gören ağlayan gözümün yaşını ayıpladı. İşi tahkîk ettim, gördüm ki cânânımı gören kimse yok” derken Fasîh Dede: “Nice defalar benim eteğimi kana bulanmış gördün, (fakat) bir kere (bile) ağlayan gözümün yaşını silmedin” demektedir.

Fuzûlî'nin birinci beytinin ilk mısraında yer alan “âb-ı dîde-i giryânımı” terkibi, Fasîh'te birinci beytin ikinci mısraına taşınmış, 1. mısraın sonuna beşinci beyitten alınan “dâmânımı” kelimesi getirilmiştir.

Büyük şâir Fuzûlî, her görenin (muhatablarının) ağlayan gözünün

⁷ Ali Nihad Tarlan, Fuzûlî Dîvânı Şerhi, C. III, s. 197.

⁸ Mustafa Çıpan, Fasîh Ahmed Dede Dîvânı, C. II, s. 295.

⁹ Mustafa Çıpan, Fasîh Ahmed Dede Dîvânı, C. II, s. 202.

yaşını ayıpladıklarını ifade ettikten sonra, mukabil bir hareketle, kendisinin onların hallerini tahkik edip cânânını görmediklerini anladığını, bu durumda olanların, gerçek sevgili uğruna dökülen gözyaşlarını ayıpladıklarını bir bakıma bu ayıplamanın zahirle sınırlı kaldığı için kendisini üzmediğini, mazur görülebileceğini ifade eder.

Fasîh Dede ise ilk beyitte, muhatabını, pek çok defalar eteğini kanla bulaşmış görmekle beraber, ağlayan gözünün yaşını silmemekle - görünüşte- itham etmekte, ona serzenişte bulunmakta; fakat aslen ağlayan gözün yaşını silmediği için hakikati, gözyaşlarının uğruna döküldüğü gerçek sevgiliyi göremediğini ifade etmektedir.

Her iki şâirin de “ağlayan gözlerinin yaşları” pek çok defalar görülmüş, Fuzûlî’de görme fiilini gerçekleştiren “her gören” ifadesiyle pek çok iken, Fasîh’de tam tersine “nice kez gördün” ifadesiyle fâil tek, ancak görme fiili bu tek fâil tarafından pek çok defalar gerçekleştirilmiştir.

Denilebilir ki, Fuzûlî’nin açıkça ifade ettiğini, Fasîh, deyim yerindeyse, göz yaşlarının arkasına gizlemiştir.

Anlam derinliği yanında kelime tercihi, âhenk, kullandığı sanatlar bakımından da -diğer beyitler de dikkate alındığında- bir nazîresinin başında Fuzûlî lehçesiyle ona nazîre yazmak kudretinde olduğunu söyleyen Fasîh Dede, Fuzûlî’nin bu güzel gazelinin kelimenin tam manasıyla “tanzîr” etmiştir.

Bu noktada bir hususa dikkatleri çekmek istiyorum. Fasîh Dîvânının muhtelif nüshalarında “Nazîre be-Fuzûlî be-Lehçe-i Ū” başlıklı nazîreye esas teşkil etmesi gereken gazel yayınlanmış Fuzûlî Dîvânlarında mevcut değildir. Bu konuyu “gazelin başına yanlış bir başlık yazılmış” olarak değerlendirmek mümkünse de gazelin:

“Fuzûlî’den bu şi’ri eyledün mahlasla fark ancak
Fasîhâ hak bu nazm içre seni sâhib-edâ gördüm”

şeklindeki son beyti, bizi Fuzûlî’nin aynı redif-vezinli bir şiirinin varlığını imâ ile araştırmağa sevk etmektedir.

Klâsik Fars şâirleri içinde Molla Câmî, Hâfız, Nizâmî ve Hâtifi’yi

takdir eden, kendinden önce yetişen diğer büyük Âzerî şâir Habîbî ile Ali Şîr Nevâî, Lutfî, Necâtî gibi Türk şâirlerini beğenerek bazı gazellerini tahmise değer bulan,¹⁰ Necâtî'nin "gayrı" redifli gazelini (büyük bir ihtimalle üç ayrı gazelle) tanzîr eden, hele:

"Beni ağlan beni kim üstime gelmez öliceğ
Bir avuc tirag atar bâd-ı sabâdan gayrı"

beytine şâheser bir karşılık sayılabilecek:

"Ne yanar kimse bana âteş-i dilden özge
Ne açar kimse kapım bâd-ı sabâdan gayrı"

beytinin sahibi Fuzûlî'ye, Fasîh Dede, yukarıdaki seytiyle, kendisini şâirlik kudreti bakımından yakın görmekte, ve tecrid sanatı uygulayarak, Fasîh'i şiir vâdisinde edâ sahibi bir şâir olarak değerlendirip, Fuzûlî'den ancak mahlasla fark edilebilecek güzellikte şiir yazdığını ifade etmektedir.

Fuzûlî'nin bestelenmiş şiirlerine gelince;

Türkçe ve Farsça Dîvânlarının mukaddimelerinde şiir hakkında görüş ve düşüncelerini açıklayan Fuzûlî: "Bil ki şiir söyleyebilmek de kendi başına ayrı bir ilimdir. Ve kemâl nevilerinden çok itibarda olan bir şubedir. Bunu inkâr edenler, onun zevkine erişemeyenler veya şiir söylemesini beceremeyenlerdir." demektedir; şiirlerini ehil olmayanların ayakları altında ezdirmemesi için Allah'a niyâz etmektedir. Fuzûlî kendisini, Hz. Mevlânâ'nın:

"Dinle neyden kim hikâyet etmede
Ayrılıklardan şikâyet etmede"

beytinde ifadesini bulan "Ney" ile çeng, mûsikâr gibi enstrümanlara benzetmiş, şiirlerinde şiir-mûsikî ilgisini fevkalâde başarıyla kurmuştur.

O, âdetâ haddeden geçirdiği, imbiğten süzdüğü kelimeleri "söz

¹⁰ Nihad Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, MEB, İst., 1971, C.I, s. 545.

ipliğine inci dizer gibi” dizmiştir.

Çok başarılı bir şekilde uyguladığı alliterasyon ve asonanslar yanında, tekrarlar da Fuzûlî'nin şiirlerinde önemli bir âhenk unsuru olarak görülür. Bunlar beyit başlarında bir, iki, üç hatta daha fazla kelimenin tekrarı, beyit başı-sonu kelimelerin tekrarı, mısra başı-sonu kelimelerin tekrarı şeklinde yer almıştır.¹¹

Bu itibarla, lirizmi şiirinde zirveye ulaştıran dahî şâir Fuzûlî, sadece şiirlerine nazîreler yazılan bir şâir olarak kalmamış, aynı zamanda kudretli bestekârlarımız aracılığıyla zevk sahiplerinin gönüllerine huzur, ruhlarına sürur vermiştir.

Tesbit edebildiğimiz kadarıyla ve aşağıda bir liste halinde sunduğumuz, ekserisi gazel olmak üzere Fuzûlî'nin 22 şiiri 25 bestekârımız tarafından 24 değişik makamda, 38 farklı form ve usulle bestelenmiştir. Sunulacak olan listede önce şiirin ilk mısraı, ikinci satırda vezni ve bahri, üçüncü satırda sırasıyla makam, form, usul ve bestekârı yer almaktadır.

Fuzûlî'nin bestelenmiş şiirleri:

1. Âh eylediğim serv-i hırâmânın içindir
(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün) (Hezec)
Kürdili Hicazkâr / Şarkı / Türk Aksağı Akın Özkan
Hicaz / Şarkı / Ağır Aksak Semâî Hacı Ârif Bey
Hisar-Büselik/Yürük Semâî/Yürük Semâî Bekir Sıtkı Sezgin
İsfahan/Yürük Semâî/Yürük Semâî Dede Efendi
2. Âşık oldur kim kılar cânın fedâ cânânına
(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün) (Remel)
Rast/Şarkı/Curcuna Hacı Ârif Bey
İsfahan/Şarkı/Ağır Aksak Fehmi Tokay
3. Âşiyân-ı murg-ı dil zülf-i per işânındadır
(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün) (Remel)
Şedd-i Arabân/Şarkı/Ağır Aksak Kânûnî Nazım Bey
İsfahan/Şarkı/Ağır Aksak Nevres Bey (ûdî)

¹¹ Necmeddin Hacıeminoğlu, Fuzûlî, Toker Yay., İstanbul, 1972, s. 16, 17, 18.

4. Ben değil meftûn-ı hüsnün mübtelâ âlem sana
 (Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün) (Remel)
 Kûçek/Beste/Hafif Hacı Fâik Bey
 Huhayyer/Ağır Semâi/Aksak Semâi Hasan Refik Bey
5. Beni cândan usandırdı cefâdan yâr usanmaz mı
 (Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün)(Hezec)
 Muhayyer Sünbüle/Ağır Semâi/Aksak Se. Ali Efendi (Tanbûri)
 Sûznâk/Şarkı/Türk Aksağı Hacı Ârif Bey
 Nihâvend/Şarkı/Semâi İsmail Demirkıran
6. Câna meylin var ise hükm eyle teslîm eyleyim
 (Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün fâ'ilün) (Remel)
 Heftgâh/Şarkı/Aksak H. Sadeddin Arel
7. Cân verme gam-ı aşka sen aşk âfet-i cândır
 (Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün) (Hezec)
 Sabâ/Şarkı/Aksak Emin Ongan
8. Dil verme gönül aşka ki aşk âfet-i cândır
 (Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün) (Hezec)
 Hüseyinî/Şarkı/Ağır Aksak Semâi Hacı Fâik Bey
9. Dostum âlem senin çün ger olup düşman bana
 (Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün) (Remel)
 Rast/Şarkı/Aksak Semâi Rüşdü Şardağ
10. Ey kemân-ebrû şehîd-i hançer-i müjgânınam
 (Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün) (Remel)
 Gerdâniye/Beste/Hafif Hacı Fâik Bey
 Uşşâk/Beste/Devr-i Kebîr Rakım Elkutlu

11. Kıldı zülfün-teg perîşân hâlimi hâlin senin
 (Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün) (Remel)
 Hicaz/Beste/Ağır Çenber
 Vech-i Arazbar/Ağır Semâî/A. Aksak Semâî Ahmed Ağa
12. Merhem koyup onarma sînemde kanlı dâğı
 (Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün) (Muzârî)
 Acem-Aşîrân/Beste/Lenk Fâhte Sadettin Kaynak
13. Mushaf demek hatadır o levha-i cemâle
 (Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün) (Muzârî)
 Şehnaz Bûselik/Beste/Hafîf Dede Efendi
14. Ne bulur ehl-i safâ bende vefâdan gayrı
 (Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün fe'ilün) (Remel)
 Vech-i Arazbar/Beste/Hafîf Ahmed Ağa
 (Vardakosta)
15. Nedir ey çerh-i zâlim yâri yârinden cüdâ kılmak
 (Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün) (Hezec)
 Isfahan/Ağır Semâî/Ağır Aksak Semâî Subhi Ziya Özbekkan
16. Oldu âlem şâd senden ben esîr-i gam henüz
 (Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün) (Remel)
 Hicâzkâr/Beste/Muhammes İsmail Fennî Ertuğrul
17. Ol perî-veş kim melâhat mülkünün sultânıdır
 (Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün) (Remel)
 Arazbar/Beste/Muhammes Dede Efendi
18. Öyle sermestim ki idrâk itmezem dünya nedir
 (Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün) (Remel)
 Nihâvend/Şarkî/Devr-i Hindî İsmail Hakkı Bey

yetiştirdiği en büyük saz eserleri bestekarı sayılan Sadeddin Arel¹⁵ gibi isimlerin bulunması, şâirin ve güftelerinin kudreti hakkında yeterli bilgi verir kanaatindeyim.

Çeşitli kaynaklarda, bizim listemizde bulunmayan Koca Osman ve Müezzin Mustafa Ağa gibi bestekarlarca da şiirlerinin bestelendiği yolundaki bilgilerle¹⁶ yine bestekarlarımızın pek çok eserinin günümüze ulaşamadığı gerçeği göz önünde bulundurulursa, büyük şâir Fuzûlî'nin daha fazla şiirinin mûsikî severlerin zevklerine hitap ettiği sonucuna ulaşmak mümkündür.

şiirlerinin kudretli sanatkarlarca bestelenmesi yanında her hangi bir şiirinin farklı bestekarlarca iki, üç hatta dört değişik makamda bestelenmesi şâir ve şiiri hakkında çok açık bir kıymet hükmü ifade eder. 1. ve 5. sırada yer alan şiirleri 4'er, 4. ve 18. sırada yer alan şiirleri 3'er, 2, 3, 10, 11, 19 ve 20. sırada yer alan şiirleri 2'şer, diğerleri 1'er defa bestelenmiştir. Bestekarlar bakımından değerlendirildiğinde; Tanbr Ali Efendi 4, Dede Efendi, Hacı rif Bey, Hacı Fâik Bey ve Ahmed Ağa (Vardakosta) 3'er, İsmail Hakkı Bey, Bekir Sıdkı Sezgin ve Akın zkan 2'şer ve diğerleri de 1'er şiirini bestelemişlerdir.

Konuyu vezin-usl ilişkisi bakımından incelediğimizde de Aruz vezninin Türkçemize en uygun kalıplarının tercih edildiği şiirlerin (Mesel: F'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün) farklı usullere imkân tanınması sebebiyle daha fazla bestelendiği görülür. Bestelenen şiirlerin 12'si "F'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" (2, 3, 4, 6, 9, 10, 11, 16, 17, 18, 21, 22); 3' "Mef'l Mefâ'il Mefâ'il F'ln" (1, 7, 8); 2'şer tanesi "Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün" (5, 15); "Mef'l Fâ'ilâtün Mef'l Fâ'ilâtün" (12, 13) ve 1'er tanesi de "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün" (14), "Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün" (20) kalıbıyla yazılmıştır.

Makamlardaki çeşitlilik için şâirin ve bestekarın halet-i rhiyeleri, gfteyi tercihte bestekarın içinde bulunduğu makam iklimi, dönemlere göre popüler makamların tercihi ve bugün pek kullanılmayan Vech-i Arazbar

¹⁵ Yılmaz ztuna, Büyük Türk Msiksi Ansiklopedisi, C.I, s. 83.

¹⁶ Fuad Köprülü, "Fuzûlî", C.IV, s. 698.

gibi makamların o dönemde dikkate değer bulunması bu kabil değerlendirme ve çalışmalarda gözden uzak tutulmaması gereken hususlar olarak mütalâa edilmelidir.

“Âşık'oldur kim kılar cânın fedâ cânânına”,

“Ben değil meftûn-ı hüsnün mübtelâ âlem sana”

gibi fevkalâde güzel şarkıların yerini, toplumdaki olumsuz değişimlerle nasıl muhteşem bir kültür birikimine sahip olduğumuzu bilmememiz neticesinde zevk, estetik ve zarafetten uzak, daha çok shevî arzuların ön plâna çıkarıldığı: “Kız hepsi senin mi?”, “Bandıra bandıra ye beni” gibi seviyesiz şarkıların aldığı görmekten duyduğum üzüntüyü ve buna mukabil Üniversitemiz bünyesinde klâsik Türk mûsikîmizin nasıl ağırlıklı bir yere ulaştırıldığını görmekten memnun ve ilerisi için ümitvar olduğumu ifade ediyor, beni sabırla dinlemek nezaketinde bulunduğunuz için hepinize şükranlarımı ve saygılarımı sunuyorum.